

Kulturdepartementet
Ved Kulturminister Hadia Tajik
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

28.06.2013

Hørings svar til Kulturutredningen 2014

Innledning

Norges Blindforbundet stiller seg positive til satsingen på kulturområdet. Vi er fornøyd med at man ønsker en kulturpolitikk som aktivt bidrar til et mangfoldig og inkluderende kulturliv og at kulturpolitikken skal gi den enkelte mulighet til deltakelse og delaktighet i den.

På bakgrunn av dette har Norges Blindforbund både overordnede kommentarer og spesifikke kommentarer til ulike kapitler i Kulturutredningen 2014.

Men aller først ønsker vi å redegjøre for enkelte begreper.

Begrepsforklaring:

- Berøringsomvisning (fra eng. *touch tour*): Berøringsomvisning kan være en omvisning på et museum el. hvor synshemmede får lov til å ta på utvalgte objekter i en utstilling eller samling. Dette er svært vanlige tilbud på museer i utlandet, blant annet i Storbritannia og USA. Sistnevnte allerede fra 1980-tallet.
- Synstolking (fra eng. *audio description*): Muntlig beskrivelse av visuelle inntrykk. Dette kan være beskrivelse av foto, malerier og skulpturer, men også av film, teater og dans, slik at synshemmede kan ta del i en forestillings handling, et kunstverks visuelle uttrykk osv. Svært vanlig i utlandet i ulike sammenhenger, for eksempel i Storbritannia og USA.

- WCAG 2.0: Web Content Accessibility Guidelines/ISO 40500: Internasjonale retningslinjer og standard om tilgjengelig innhold på nett. Kommer til å ligge til grunn for IKT-forskriften til Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven angående universell utforming på nett. Denne er svært aktuell i forbindelse med digitaliseringen av kunst og kultur.

Overordnede kommentarer

Norges Blindforbund har følgende overordnede kommentarer til Kulturutredningen 2014:

- Fokus på universell utforming savnes
- Mennesker med nedsatt funksjonsevne må innebefattes sterkere i mangfolds- og inkluderingsbegrepet
- Det må settes av øremerkede midler for å oppnå at mennesker med nedsatt funksjonsevne gis mulighet til å delta i kulturlivet

Spesifikke kommentarer

1. Den kulturelle skolesekken for alle

4.13 Kulturskoler og den kulturelle skolesekken, 11.16 Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken:

Den kulturelle skolesekken «har som mål at alle barn i grunnskolen skal få mulighet til å oppleve profesjonell kunst og kultur» (4.13). I følge ny forskningsrapport fra Uni Rokkansenteret faller dog elever med minoritetsbakgrunn og elever med sansetap (syn, hørsel) utenfor denne ordningen. Det må derfor sikres at alle elever får delta. Egne forestillinger for elever med sansetap er ikke å anbefale. Det er svært uheldig for elevene det gjelder å ikke kunne få ta del i det samme tilbudet som sine klassekamerater. Det må derfor etterstrebes universell utforming på dette området for å sikre at alle elever kan delta på lik linje i tilbud som den kulturelle skolesekken.

Et tilbud der det sikres at alle kan delta gjelder også for Ungdommens kulturmønstring og Den kulturelle spaserstokken.

2. Deltakelse for alle

7.4 Deltakelse i kulturvirksomhet som grunnlag for sosiale fellesskap:

For at mennesker med nedsatt funksjonsevne skal bli innlemmet i fellesskapet som omtales her, og som er en viktig kilde til tilhørighet og identitetsutvikling, forutsettes det at formidling av kunst og kultur er universelt utformet, det vil i denne sammenheng si at en hver skal ha likeverdig tilgang til kunst og kultur. For museer kan dette være berøringsomvisning og synstolking for synshemmede og omvisning med tegnspråktolk for hørselshemmede. Norges Blindforbund ber om at det settes av egne midler for å sikre lik tilgang for alle.

9.5 Kulturelt medlemskap:

Sitat: «Alle mennesker i det norske samfunnet bør ha mulighet til fullverdig deltakelse i kulturvirksomheter.» Personer med nedsatt funksjonsevne blir nevnt som fokusgruppe. Dessverre fokuseres det ikke på tiltak for denne fokusgruppen i Kulturutredningen 2014.

Det må presiseres at det også er nødvendig med byggtekniske tiltak – ikke bare innholdsmessige – for å øke tilgjengeligheten til kulturinstitusjoner og dermed mulighet til økt deltakelse. Dette innebærer tiltak som for eksempel god utforming av trapp, god belysning og god skilting. Vi vil her referere til NS 11001-1 Universell utforming av byggverk - Del 1: Arbeids- og publikumsbygninger, TEK 10 (Byggteknisk forskrift) og til Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven.

Boks 119 politiske målsettinger for film og dataspill, 11.10.2 Utvikling på området for film og dataspill:

Norges Blindforbund savner tiltak i forhold til universell utforming når det gjelder både film og dataspill. Særlig for film er synstolking viktig for at synshemmede skal få med seg handlingen i filmen. Dette er vanlig både på DVD og kino i utlandet, blant andre USA og Storbritannia så langt tilbake som fra 90-tallet. Særlig digitalisering av kinoene åpner for dette.

13.2 Kunstproduksjon og publikum i sentrum:

Ressursinnsats foreslås å rettes mot formidlingstiltak i årene som kommer. Her må universell utforming bli et fokusområde. Berøringsomvisning og synstolking er her viktige bidrag for å nå synshemmede som publikum.

13.3 Utvid det kulturelle medlemskapet

Det er avgjørende å jobbe for å fremme den almene tilgjengeligheten ved kulturinstitusjonene hevdes det her. Dette dreier seg blant annet om å tilrettelegge for deltakelse gjennom å bygge ned fysiske barrierer. Dette støtter vi, men gjentar samtidig at ikke bare byggetekniske tiltak som vi har pekt på tidligere, men også formidlingstiltak må være universelt utformet. Dette utgjør en enhet som må være på plass hvis man ønsker å fremme tilgjengeligheten ved kulturinstitusjonene.

15.3.1 Kulturskolen:

Kulturskolen skal gi alle barn og unge anledning til kunst- og kulturfaglig kompetanseheving. Det må sikres at tilbudene virkelig treffer alle barn og unge. Hvis regjeringen ønsker å innføre uketimer med kulturskoletilbud i skole/SFO-tiden med mål om å gi alle barn på disse trinnene et gratis og frivillig kulturskole, må det sikres at dette tilbudet også gjelder for barn og unge med nedsatt funksjonsevne.

15.4 Styrk fritidsdeltakelsen i kunst- og kulturlivet

Det må sikres at det også finnes tilbud for personer med nedsatt funksjonsevne i de ulike frivillige kunst- og kulturaktivitetene for å gi et likeverdig tilbud til alle.

15.5 Lokalsamfunnets kulturelle arenaer

Bibliotek, fritidsklubb, kirken, lokale museer og kulturhus er alle steder hvor universell utforming må sikres for å kunne være møteplasser for alle mennesker.

3. Digitalisering krever universell utforming

8.7 Digitalisering og hverdagslivets symbolske omgivelser,

8.8 Digital Kultur, 8.9 Digitalisering og kulturell

fragmentering, 11.7.3 Digitale satsinger:

Digitalisering av kulturproduksjon og kulturdistribusjon, digitaliserte kulturinstitusjoner, digitalisering og internettformidling av kulturuttrykk og kulturprodukter krever universell utforming i bunn hvis alle skal få tilgang til digitalisert kunst og kultur. Dette aspektet mangler i Kulturutredningen 2014. Det er viktig at Kunst- og kulturformidling på nett følger WCAG 2.0-kravene for å sikre best mulig tilgjengelighet, sammen med brukermedvirkning. WCAG 2.0

alene er altså ikke nok for å oppnå universell utforming på nett. Norges Blindforbund minner om den påtroppende IKT-forskriften til Diskriminering- og tilgjengelighetsloven og ber om at dette aspektet tas i betraktning når det gjelder digitalisering. Vi vil samtidig informere om ny norsk standard angående brukermedvirkning og IKT som er på trappene: NS 11040.

9.7 Globalt kulturmangfold:

Digitalisering av kulturen blir sett på som mulig trussel for mangfoldet i kulturlivet. Mangfoldet betyr her uttrykksformer og kunstarter (som performative kunstarter), ikke mottagerne. Men vi vil her peke på at digitalisering av kulturlivet også er en mulig trussel mot mangfoldet når det gjelder mottakerne. Eldre, mennesker med nedsatt funksjonsevne og andre kan lett falle utenfor hvis det ikke sikres universell utforming på dette området.

11.5.2 Utvikling på museums- og kulturvernfeltet:

Digitalisering av kulturarven

DigitaltMuseum skal være «tilgjengelige for alle interesserte». Vi ber om at det sikres universell utforming av DigitaltMuseum for å oppnå denne målsettingen. WCAG 2.0 sammen med brukermedvirkning kan være en god løsning for å sikre universell utforming, som nevnt tidligere.

4. Målrettede tiltak

Boks 11.4 Politiske målsettinger på museums- og kulturvernfeltet

Det henvises til Stortingsmeldingen Framtidas Museum hvor et av hovedmålene er – når det gjelder formidling – å tilrettelegge målrettet for ulike grupper. Dette er svært vanlig i utlandet som nevnt tidligere. Vi er klar over at det finnes program for demensrammede (Møte med minner), men savner fokus på flere formidlingsprogram for å nå flere besøksgrupper. Ved å nå flere vil utstillingen nærme seg målet om universell utforming fordi formidlingen utformes slik at alle skal kunne ha tilgang til den.

Slike tiltak kan være:

- Berøringsomvisning og synstolking for synshemmede
- Lån av hjelpemidler, for eksempel lesepenner for dyslektikere
- Tegnspråkomvisning

5. Krav til mottakere av statlig finansiering

11.17 Satsting på mangfold og inkludering i samfunnet:

Personer med nedsatt funksjonsevne.

Det vises både til et generelt krav til universell utforming, til tilgjengelighet til flest mulig og krav til særskilte tilbud. Norges Blindforbund ber om redegjørelse for dette på andre felt enn Telefonavisa og Norsk Lyd- og Blindeskriftsbibliotek. Vi kan ikke se det er iverksatt tiltak i museer, gallerier, scenekunst (opera, teater, dans) eller andre felt i kulturlivet. Ikke bare byggetekniske krav, men formidlingskrav er påkrevet. Særlig knutepunktinstitusjonene bør ha et spesielt ansvar i forhold til dette, ved for eksempel jevnlig berøringsomvisninger for synshemmede og i tillegg til andre tilbud.

12.31 Utvalgets vurdering:

Det vises til økende andel av statlig bevilgninger til kulturformål. Det har blant annet blitt flere kulturinstitusjoner med statlig finansiering, samt forsterket statlig engasjement i regionalt og lokalt kulturliv. Norges Blindforbund ønsker her en ordning hvor det settes krav til universell utforming for å motta statlig finansiering. Dette ser vi i andre sammenhenger, blant annet er det et krav til obligatorisk teksting for hørselshemmede av norske kinofilmer som mottar statsstøtte. Vi ønsker oss derfor sterkere krav om universell utforming når institusjonene mottar støtte. Vi snakker her om både byggetekniske krav og formidlingskrav.

6. Momskompensasjon og tippemidler

11.11.2 Utviklingen på frivillighetsområdet

Merverdikompensasjon for frivillige organisasjoner

Norges Blindforbund ber om at frivillige organisasjoner skal ha den samme anledningen som næringslivet til å få tilbakeført inngående moms. Dette betyr at krav for dokumenterte momskostnader skal tilbakebetales fullt ut umiddelbart etter den perioden momsen er betalt for, på samme måte som for næringslivet. I tillegg ønsker vi et alternativ ved en forenklet modell – i likhet med den som nå forvaltes av Lotteri og stiftelsestilsynet – for dem som har utfordringer med å benytte dokumentert ordning.

11.15 Spillemidlene

Kommentar til fordeling av tippemidler til humanitære og samfunnsmessige formål:

Norges Blindforbund er stolte av å kunne bidra i automatforliket. Forutsetningen for automatforliket var at organisasjonene som mistet sine inntekter fra spilleautomatene skulle få forutsigbare og langsiktige rammebetingelser fra tippeskjelen. Dette er også nedfelt i Stortingets vedtak av juni 2003. Vedtaket innebærer på ingen måte at denne forutsigbarheten skulle være midlertidig eller fungere som en overgangsordning.

Norges Blindforbund forutsetter derfor at saken går tilbake til Stortinget dersom ikke alle formålene som var en del av automatforliket får forutsigbarhet - minst på dagens nivå også etter overgangsordningen. Vi mener dette er et rimelig krav i forhold til inngåtte politiske løfter. Norges Blindforbund krever at det blir opprettholdt en forutsigbarhet etter at overgangsordningen har løpt ut f.o.m. 2017

Oppsummering og konklusjon

Slik vi leser kapittel 16 vil vi peke på for oss de viktigste punktene: De nasjonale målene for kulturpolitikken er demokrati, rettferdighet og mangfold (kapp 16). Trykket i kulturpolitikken skal ligge på kunstproduksjon, kvalitet og publikum. Det er nødvendig at kulturinstitusjonene blir åpne for alle grupper i samfunnet.

For å oppnå dette er universell utforming helt nødvendig og Norges Blindforbund savner større fokus på dette i kulturpolitikken, både når det gjelder fysiske barrierer og når det gjelder formidling.

Med vennlig hilsen

For Norges Blindforbund

(sign.)

Atle Lunde

Forbundsleder

(sign.)

Kari Anne Flaa

Rådgiver interessepolitisk avdeling